

Když se řekne „autorské právo“, pro mnoho lidí to je pojem tak abstraktní a vzdálený jako „jaderná fyzika“ či „učení kabala“. Činnost autora ale nekončí vytvořením díla, leda že by chtěl psát do šuplíku. Činnost autora nutně pokračuje právě udělováním licencí, tedy souhlasů s užitím vytvořeného díla. A k tomu je alespoň elementární orientace v autorském právu nezbytná. Pojďme se dnes podívat, co to je, když se řekne:

Majetková autorská práva

Pan Truhlář pokácel za domem plaňku a vlastními silami si z ní vyrobil žebřík. Jeho soused, pan Zpěváček si pobrukoval pár tónů, sestavil z nich motiv, ten rozvinul a nakonec z toho vznikla melodie písničky, kterou si následně i opatřil textem. Oba pánové vyvinuli nějakou činnost, jeden řemeslnou, druhý autorskou, a touto činností vzniklo něco, co tu předtím nebylo. Tedy v případě pana Truhláře žebřík a v případě pana Zpěváčka vznikla písnička.

Každý snad rozumí tomu, že žebřík vyrobený panem Truhlářem je jeho žebřík, že se jedná o jeho majetek. Pan Truhlář může žebřík půjčovat sousedům zdarma či za úplatu, může žebřík prodat nebo ho může používat výhradně pro sebe. Jestliže by ale žebřík někdo použil bez svolení pana Truhláře, jednalo by se jednoznačně o krádež a dostal by se do rozporu se zákonem. V tomto případě se nerozlišuje, jestli dotyčný použil žebřík jen proto, aby mohl vylézt na strom a pokochat se výhledem (použití pro osobní potřebu) nebo jestli pomocí ukradeného žebříku opravoval za odměnu sousedovi střechu (použití za účelem hospodářského prospěchu). V obou případech platí, že chce-li kdokoli žebřík pana Truhláře jakkoli legálně používat, potřebuje k tomu jeho souhlas.

A podobně je to s vlastnictvím písničky. Písnička zkomponovaná panem Zpěvákem je jeho písnička, jedná se o jeho „majetek“. Tady se ale způsob užití rozlišuje. Písničku si může kdokoli sám pro sebe nebo i v rodinném kruhu prozpěvovat a pana Zpěváčka o souhlas žádat nemusí. Jestliže si někdo legálně koupí nahrávku zmiňované písničky, může si ji pro osobní potřebu hrát rovněž bez dalších souhlasů a omezení. Když ale někdo chce pomocí této písničky vydělávat peníze nebo jinak získávat jejím provozováním prospěch,

případně ji chce kopírovat a dále rozšiřovat, potom musí pana Zpěváčka o souhlas požádat. Je to přece stále písnička pana Zpěváčka, on k ní vlastní majetková práva. V opačném případě, tedy při užití písničky bez souhlasu, se jedná o čin analogický krádeži, o čin v rozporu se zákonem. Pan Zpěváček nejspíše souhlas s užitím písničky rád poskytne, vždyť písničku skládal proto, aby se zpívala a hrála. Ale je-li profesionál, pak asi nedá tento souhlas zadarmo.

A to je podstata majetkového autorského práva. Chce-li někdo autorovo dílo provozovat na veřejnosti či na něm jakkoli profitovat, nebo chce-li i jen rozmnožovat (kopírovat) jeho noty či nahrávku, musí k tomu získat souhlas autora. Chce-li tedy hostinský hrát hostům písničky z rádia, aby se jim lépe popíjelo, nebo chce-li pořadatel uspořádat festival, chce-li někdo rozšiřovat kopie nahrávek, vždy k tomu potřebuje souhlas všech autorů všech užitých děl. Neopatří-li si tyto souhlasy, jedná v rozporu se zákonem a lze jej přirovnat ke zloději žebříků.

Uživatelé mají štěstí, že autoři založili a provozují Osu a oni nemusejí vyhledávat a oslovovat každého autora zvlášť. Osa jim jedinou smlouvou poskytne licenci k celému repertoáru a potřebné souhlasy autorů z celého světa jim zprostředkuje. Pro autory je také většinou výhodné nechat se Osou zastupovat; nemusejí dávat souhlas s každým jednotlivým užitím svého díla zvlášť.

Autorské majetkové právo tedy spočívá v tom, že pan Zpěváček si může svou písničku sám prozpěvovat, může prodávat její noty či nahrávky nebo ji umístit na svůj web (pokud je sám interpretem), tedy jakkoli a bez omezení ji užívat – písnička je

jeho. Je to analogické, jako u pana Truhláře, který může svůj žebřík používat jak pro osobní potřebu, tak i ke svému podnikání. A stejně tak, jako nikdo nesmí používat žebřík pana Truhláře bez jeho svolení, ani písničku pana Zpěváčka nikdo jiný nesmí veřejně provozovat živě ani ze záznamu, vysílat, vyrábět její rozmnoženinu (noty, nahrávku), ani tuto rozmnoženinu rozšiřovat, prodávat či půjčovat bez jeho souhlasu.

Pan Zpěváček může všechny souhlasy udělovat sám. Anebo se nechá v tomto zastupovat Osou, která bude souhlasy s užitím udělovat za něj a zinkasované autorské odměny mu bude vyplácet. Říkáme, že Osa má majetková práva ve správě, což znamená, že Osa sama dílo nemůže užívat, ale zastupuje pana Zpěváčka a souhlasy s užitím uděluje za něj. Pan Zpěváček si může i nadále svoji písničku libovolně užívat sám.

Na rozdíl od pana Truhláře, který může žebřík prodat, pan Zpěváček svou písničku přímo prodat nemůže, majetková práva jsou dle našeho autorského zákona nepřevoditelná. Může ale udělit licenční oprávnění k výkonu těchto práv jiné osobě a sám se může výkonu těchto práv zdržet. Nabyvatel takové licence potom může dílo sám bez omezení užívat i dávat souhlasy s užitím a pan Zpěváček se zavázal tato práva nevykonávat, čili nemůže již písničku ani užívat sám, ani nesmí dát nikomu dalšímu souhlas s užitím. Výsledek je prakticky stejný, jako kdyby svou písničku prodal.

Vedle autorského majetkového práva existuje ještě také autorské osobnostní právo, o tom ale zase někdy příště.

Roman Cejnar
předseda dozorčí rady OSA